

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 323.1:351.85(477)

Опанащук Петро Володимирович

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного управління
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Opanashchuk Petro

*Candidate of Historical Sciences (PhD), Associate Professor,
Associate Professor of the Law and Public Administration Department
Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID: 0000-0001-7164-4143*

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ:
МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ
THE EFFECTIVENESS OF UKRAINE'S HUMANITARIAN POLICY:
ASSURANCE MECHANISMS AND THE EUROPEAN CONTEXT**

***Анотація.** У статті досліджуються механізми підвищення ефективності гуманітарної політики України в умовах європейської інтеграції. Гуманітарна політика охоплює такі стратегічно важливі сфери, як культура, освіта, збереження культурної спадщини, формування національної ідентичності, міжетнічні та міжконфесійні відносини, а також мовна політика. Її ефективна реалізація є важливим чинником сталого розвитку суспільства, консолідації населення та забезпечення національної безпеки.*

Проаналізовано сучасний стан гуманітарної політики в Україні, визначено основні проблеми, серед яких нестабільне фінансування, відсутність ефективної координації між державними інституціями та громадянським суспільством, недостатній рівень цифровізації та

інформаційної безпеки, а також виклики, зумовлені російсько-українською війною. Окремо наголошується на необхідності комплексного підходу до реформування гуманітарної сфери, з урахуванням європейських цінностей, прав людини та принципів сталого розвитку.

На основі аналізу європейського досвіду обґрунтовано необхідність гармонізації національного законодавства із правовими нормами Європейського Союзу. Визначено ключові напрями удосконалення гуманітарної політики: нормативно-правовий (розробка та імплементація законодавчих ініціатив відповідно до стандартів ЄС), інституційний (посилення спроможності державних органів та місцевого самоврядування), фінансово-економічний (підвищення рівня фінансування та залучення інвестицій), інформаційно-комунікаційний (створення сучасних інформаційних платформ і розширення доступу до культурного контенту) та освітньо-культурний (інтеграція освітніх і наукових установ у європейський простір).

Запропоновано заходи для зміцнення міжкультурного діалогу, залучення міжнародних ресурсів, цифровізації культурної спадщини та інтеграції освітньої системи України до європейського освітнього простору. Особливу увагу приділено ролі грантових програм ЄС, розвитку державно-приватного партнерства, використанню сучасних технологій для збереження національної спадщини та підвищенню рівня громадської участі у формуванні гуманітарної політики.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки рекомендацій щодо адаптації механізмів державного управління гуманітарною сферою до європейських стандартів. Запропоновані підходи сприятимуть зміцненню національної ідентичності, соціальній згуртованості та формуванню позитивного міжнародного іміджу України.

Ключові слова: гуманітарна політика, європейська інтеграція, культура, освіта, національна ідентичність, міжетнічні відносини, державне управління, цифровізація, громадянське суспільство.

Summary. The article examines mechanisms for increasing the effectiveness of Ukraine's humanitarian policy in the context of European integration. Humanitarian policy covers such strategically important areas as culture, education, preservation of cultural heritage, formation of national identity, interethnic and interfaith relations, as well as language policy. Its effective implementation is an important factor in the sustainable development of society, consolidation of the population, and ensuring national security.

The authors analyze the current state of humanitarian policy in Ukraine, identify the main problems, including unstable funding, lack of effective coordination between state institutions and civil society, insufficient level of digitalization and information security, as well as challenges caused by the military conflict. The need for a comprehensive approach to reforming the humanitarian sphere, taking into account European values, human rights, and principles of sustainable development, is emphasized.

Based on an analysis of European experience, the need for harmonization of national legislation with the legal norms of the European Union is substantiated. Key areas for improving humanitarian policy have been identified: regulatory (development and implementation of legislative initiatives in accordance with EU standards), institutional (strengthening the capacity of state bodies and local governments), financial and economic (increasing the level of financing and attracting investments), information and communication (creation of modern information platforms and expanding access to cultural content) and educational and cultural (integration of educational and scientific institutions into the European space).

Measures have been proposed to strengthen intercultural dialogue, attract international resources, digitize cultural heritage and integrate the Ukrainian education system into the European educational space. Particular attention is paid to the role of EU grant programs, the development of public-private partnerships, the use of modern technologies to preserve national heritage and increase the level of public participation in the formation of humanitarian policy.

The results of the study can be used to develop recommendations for adapting mechanisms for public management of the humanitarian sphere to European standards. The proposed approaches will contribute to strengthening national identity, social cohesion and the formation of a positive international image of Ukraine.

Key words: *humanitarian policy, European integration, culture, education, national identity, interethnic relations, public administration, digitalization, civil society.*

Постановка проблеми. Гуманітарна політика є однією з ключових складових державної політики, оскільки безпосередньо спрямована на забезпечення прав і свобод людини, розвиток освіти, науки, культури, охорони здоров'я, мови, національної ідентичності та соціальної згуртованості суспільства. В умовах воєнних викликів, соціально-економічної нестабільності та активізації євроінтеграційних процесів питання ефективності гуманітарної політики України набуває особливої актуальності.

Європейський вибір України передбачає не лише гармонізацію законодавства з правом ЄС, а й запровадження європейських підходів до формування та реалізації гуманітарної політики, орієнтованих на людину, сталий розвиток і демократичні цінності. У цьому контексті актуалізується потреба наукового осмислення механізмів забезпечення ефективності

гуманітарної політики та визначення можливостей їх удосконалення з урахуванням європейського досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти реалізації гуманітарної політики України досліджували у своїх працях такі науковці, як Н.Белашова [1], С.Горбатюк [2], В.Градівський [3; 7], В.Дзоз [4], С.Зубченко [5], В.Карлова [6], В.Купрійчук [7], В.Омельчук [9], Л.Сергієнко [10], О.Степанко [11] та інші. У їхніх дослідженнях увага приділяється інституційному забезпеченню гуманітарної сфери, ролі держави у формуванні культурної, освітньої, мовної, релігійної та етнонаціональної політики, а також впливу євроінтеграційних процесів на гуманітарний розвиток України. Водночас питання саме ефективності гуманітарної політики та комплексного аналізу механізмів її забезпечення залишаються недостатньо систематизованими, що зумовлює необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Зважаючи на зазначене, **метою статті** є дослідження чинників, які впливають на ефективність гуманітарної політики України, та визначення ключових механізмів її забезпечення в європейському контексті.

Матеріали і методи. Методологічну основу статті становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечили комплексне дослідження ефективності гуманітарної політики України та механізмів її забезпечення в європейському контексті. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, які дали змогу систематизувати теоретичні підходи до розуміння сутності гуманітарної політики, виокремити її структурні елементи та узагальнити наукові погляди щодо категорії ефективності державної політики. Системний підхід застосовано для розгляду гуманітарної політики як цілісної багаторівневої системи, що включає сукупність суб'єктів, інструментів, механізмів і результатів, а також для виявлення взаємозв'язків між окремими складовими гуманітарної сфери.

Структурно-функціональний метод застосовано для аналізу механізмів забезпечення ефективності гуманітарної політики, зокрема правового, інституційного, фінансово-економічного та інформаційно-комунікаційного, а також для визначення їх функціонального призначення у системі публічного управління.

Інформаційну базу дослідження формують норми національного законодавства України, положення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, правові акти та офіційні документи Європейського Союзу, а також наукові праці, присвячені проблемам гуманітарної політики та публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Гуманітарна політика держави є системою цілей, принципів, рішень і заходів, спрямованих на розвиток людини, забезпечення її прав і свобод, формування духовних та культурних цінностей суспільства. Гуманітарна політика держави охоплює такі сфери, як культура, освіта, збереження культурної спадщини, формування національної ідентичності, міжрелігійні, міжконфесійні та міжетнічні відносини, а також включає мовну політику. У контексті євроінтеграції ці аспекти набувають особливого значення, оскільки інтеграція в європейський простір вимагає адаптації національних політик до європейських стандартів та практик [10].

На відміну від результативності, яка відображає досягнення запланованих цілей, ефективність гуманітарної політики характеризує співвідношення досягнутих результатів із використаними ресурсами, а також рівень соціального впливу державних рішень на гуманітарний розвиток суспільства. Ефективна гуманітарна політика повинна бути орієнтована на довгостроковий розвиток, соціальну згуртованість та підвищення якості життя громадян, що відповідає європейській моделі публічного управління.

Забезпечення ефективності гуманітарної політики України можливе за умови взаємоузгодженого функціонування правового, інституційного, фінансово-економічного та інформаційно-комунікаційного механізмів публічного управління.

Правовий механізм передбачає формування цілісної та узгодженої законодавчої бази у сфері освіти, культури, міжрелігійних та міжнаціональних відносин, мовної та інформаційної політики відповідно до європейських стандартів. В українському контексті гуманітарна політика базується на Конституції України та низці законодавчих актів, таких як Закон України «Про культуру», «Про освіту», «Про національні меншини (спільноти) України» та інших.

Ключовим аспектом інтеграційних процесів є гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами. Це включає приведення національного законодавства у сфері культури, освіти та мовної, релігійної та етнонаціональної політики у відповідність до *acquis* ЄС, зокрема в частині дотримання прав людини, недискримінації, забезпечення культурного та мовного різноманіття, свободи совісті та захисту прав національних меншин. Важливе значення має імплементація положень Хартії основних прав Європейського Союзу, Європейської конвенції з прав людини, а також рекомендацій і рамкових документів ЄС, що формують стандарти гуманітарної політики. У практичному вимірі це проявляється в оновленні базових галузевих законів, усуненні правових колізій та запровадженні європейських підходів до реалізації гуманітарної політики [11].

Інституційний механізм включає систему органів державної влади та місцевого самоврядування, а також інститутів громадянського суспільства, залучених до реалізації гуманітарної політики.

Ключову координуючу роль у формуванні єдиного гуманітарного простору відіграє держава. Без активної участі державних інститутів

гуманітарний простір стає фрагментованим, що послаблює національну єдність і сприяє ціннісній дезорієнтації суспільства [6]. Саме тому ефективна реалізація гуманітарної політики потребує чіткої координації між різними державними органами та інституціями. Необхідним кроком у цьому контексті є посилення ролі Міністерства культури України як головного координатора реформ у гуманітарній сфері. Також важливо розширити функції Державної служби з питань національної культурної спадщини для забезпечення належного збереження та популяризації культурних об'єктів.

Взаємодія з громадянським суспільством є ще одним важливим аспектом, який впливає на ефективність гуманітарної політики. Актуальним у цьому контексті є забезпечення ефективного громадського контролю за виконанням законів та прозорості у прийнятті рішень. Це може бути досягнуто через залучення громадянського суспільства до процесів обговорення та впровадження відповідних нормативно-правових актів [7, с. 228].

Європейський досвід свідчить, що ефективна гуманітарна політика ґрунтується на синергії державного управління, громадянського суспільства та міжнародної співпраці. Недостатня узгодженість гуманітарної політики на інституційному рівні знижує ефективність формування національної самосвідомості, а відсутність цілісної концепції гуманітарного розвитку призводить до ослаблення ідентифікаційних процесів у суспільстві [6].

Фінансово-економічний механізм забезпечує раціональний розподіл бюджетних і позабюджетних ресурсів, а також підтримку гуманітарних проєктів і програм. Фінансування є критичним елементом успішної реалізації гуманітарної політики. Збільшення бюджетних асигнувань на культуру та освіту, а також впровадження грантових програм за підтримки ЄС може суттєво покращити ситуацію. Однак існує потреба у

вдосконаленні законодавства щодо фінансування ініціатив гуманітарного розвитку. Додаткові ресурси для фінансування таких проектів може забезпечити залучення приватного сектору [5].

Інформаційно-комунікаційний механізм передбачає прозорість діяльності органів влади, доступ громадян до інформації та ефективну комунікацію між державою і суспільством. Це набуває особливого значення, адже в сучасному світі ключову роль у формуванні громадської думки та популяризації культурних цінностей відіграє інформація. До того ж, інформаційна складова гуманітарного простору має стратегічне значення, що підкреслює важливість державної інформаційної політики як інструменту захисту національних цінностей та протидії зовнішнім деструктивним впливам [6]. Суттєво посилити цей напрям державної політики може використання цифрових технологій. Вони можуть стати дієвим інструментом для забезпечення доступності культурної спадщини та популяризації української культури на міжнародній арені. Це включає створення онлайн-платформ, віртуальних музеїв та цифрових архівів.

Європейський Союз розглядає гуманітарну політику як складову загальної політики сталого розвитку та соціальної єдності. Основними принципами європейської гуманітарної політики є повага до прав людини, культурного різноманіття, субсидіарності та партнерства між державою і громадянським суспільством.

Країни-члени ЄС великого значення надають культурному розмаїттю та підтримці культурної спадщини. Згідно з Лісабонським договором, ЄС прагне «поважати своє багатокультурне та багатомовне середовище» та «забезпечувати збереження і розвиток європейської культурної спадщини» [8]. Ці принципи є основою для формування гуманітарної політики в країнах-членах ЄС.

Попри значні досягнення у сфері євроінтеграції, перед Україною постає низка проблем, що заважають реалізації ефективної гуманітарної політики:

– нестабільність фінансування (бюджетне фінансування культурних і освітніх ініціатив залишається недостатнім, що ускладнює реалізацію довгострокових програм розвитку);

– бюрократичні перепони (відсутність чітких механізмів співпраці між державними органами, громадами та міжнародними партнерами призводить до низької ефективності впроваджуваних реформ);

– суперечливість мовної політики (баланс між захистом української мови та правами національних меншин залишається складним питанням, що потребує вироблення узгодженої стратегії);

– повномасштабна війна росії проти України, яка суттєво впливає на гуманітарну сферу, знищуючи культурну спадщину, знижуючи доступ до освіти та ускладнюючи соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб.

Для забезпечення ефективності гуманітарної політики необхідно продовжувати адаптацію українського законодавства до норм ЄС, розвивати цифрову інфраструктуру у сфері культури, впроваджувати фінансові механізми підтримки культурних та освітніх ініціатив. Важливим аспектом залишається збереження національної ідентичності, що є основою європейського культурного розмаїття (табл. 1).

Таблиця 1

**Механізми забезпечення ефективності гуманітарної політики та
напрями їх удосконалення**

Механізми	Проблеми	Напрями удосконалення
Правовий	- наявність застарілих норм у сфері культури й освіти; - часткова невідповідність європейським стандартам (захист прав національних	- подальша гармонізація вітчизняного законодавства з правом ЄС; - удосконалення законодавства, покликаного сприяти захисту культурної спадщини, збереженню національної пам'яті;

	меншин, мовне законодавство).	- забезпечення балансу мовної політики та прав національних меншин.
Інституційний	- надмірна централізація управління гуманітарною сферою; - слабка взаємодія держави, громадянського суспільства та бізнесу; - недостатня незалежність культурних інституцій.	- розширення взаємодії державних органів, громадянського суспільства та міжнародних організацій; - розвиток агентської моделі управління культурними проектами (фонди, інститути за прикладом ЄС); - посилення ролі органів місцевого самоврядування у реалізації культурних і освітніх програм; - забезпечення автономії інституцій, які відповідають за розвиток гуманітарної сфери (Український культурний фонд, Інститут національної пам'яті та ін.).
Фінансово-економічний	- обмежене бюджетне фінансування гуманітарної сфери; - низький рівень залученості міжнародних грантів; - недостатній рівень використання державно-приватного партнерства для залучення фінансування проектів у гуманітарній сфері.	- диверсифікація джерел фінансування проектів у гуманітарній сфері (використання ресурсів держбюджету, залучення грантів ЄС, фінансування за рахунок бізнесу). - забезпечення проведення прозорих конкурсів для отримання фінансування культурних проектів; - розробка стимулів для приватних інвестицій у культуру (наприклад, впровадження податкових пільг).
Інформаційно-комунікаційний	- наявність російської пропаганди, проведення кампаній з дезінформації українського суспільства; - недостатній розвиток медіаграмотності; - слабкий рівень міжнародної комунікації України з питань гуманітарного розвитку.	- розвиток незалежних суспільних медіа; - впровадження програм медіаосвіти та критичного мислення серед населення; - підвищення рівня доступу до культурної спадщини через цифрові технології (розширення мережі онлайн-музеїв, цифрових архівів); - поширення багатомовного контенту для ЄС про Україну та її прогрес у сфері євроінтеграції.

Джерело: складено автором

Загалом, ефективність гуманітарної політики України залежить від здатності держави ефективно використовувати інструменти євроінтеграції для розвитку культури, освіти та національної ідентичності [3]. Одним із таких інструментів є Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка

передбачає адаптацію національного законодавства до європейських стандартів, що відкриває можливості для розвитку культурної дипломатії, розширення міжнародного співробітництва та залучення європейських інвестицій у гуманітарну сферу.

Зважаючи на зазначене вище, можна виділити такі напрями впливу євроінтеграції на розвиток вітчизняної гуманітарної сфери:

- зміцнення культурних і креативних індустрій (відповідно до програми «Креативна Європа», Україна отримує фінансування для розвитку культурних ініціатив, що сприяє економічному зростанню та формуванню конкурентоспроможного культурного ринку);

- освітня мобільність і міжнародні програми (участь українських закладів освіти у програмах Erasmus+ сприяє підвищенню якості освіти, вдосконаленню методик викладання та інтеграції української молоді в європейський простір);

- підвищення рівня міжкультурної толерантності (Україна, як багатонаціональна держава, активно працює над впровадженням політик міжетнічної гармонії, що є важливою складовою демократичного розвитку відповідно до європейських норм);

- діджиталізація культурної спадщини (для прикладу, європейські проєкти сприяють створенню цифрових архівів, що забезпечує збереження та популяризацію української культурної спадщини на міжнародному рівні).

Для України важливим є впровадження європейських практик оцінювання ефективності гуманітарної політики, зокрема застосування індикаторів якості життя, соціальної інтеграції та людського розвитку. Адаптація таких підходів сприятиме підвищенню довіри до державної політики та зміцненню європейської ідентичності українського суспільства.

Дієве оновлення гуманітарної політики можливе за умови її інституціоналізації як національного проєкту, спрямованого на створення

сприятливого середовища для людського розвитку. З цією метою держава має гарантувати комплексну політичну, нормативно-правову, організаційну, інформаційну й матеріально-технічну підтримку впровадження інноваційних управлінських підходів і форм діяльності у процесі формування та реалізації гуманітарної політики як ключової складової системи забезпечення людського розвитку [2, с. 88].

Отже, ефективна гуманітарна політика України в контексті євроінтеграції вимагає комплексного підходу, що передбачає гармонізацію законодавства з європейськими стандартами, удосконалення інституційних механізмів, забезпечення належного фінансування та розвиток освітньо-культурного простору. Попри досягнуті результати, наявні виклики, такі як нестабільне фінансування, бюрократичні перепони, суперечності мовної політики та наслідки війни, значно ускладнюють реалізацію стратегічних завдань, які стоять перед державною політикою в гуманітарній сфері.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективність гуманітарної політики України визначається здатністю держави забезпечувати гармонійний розвиток людини та суспільства на засадах демократичних цінностей і європейських стандартів. Реалізація цієї політики потребує комплексного застосування правового, інституційного, фінансово-економічного та інформаційно-комунікаційного механізмів.

У європейському контексті гуманітарна політика України має бути орієнтована на людину, соціальну згуртованість і сталий розвиток, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення механізмів її забезпечення з урахуванням кращих практик Європейського Союзу.

Європейська інтеграція відкриває значні можливості для розвитку гуманітарної сфери, однак поруч із цим Україна стикається з низкою викликів, таких як нестача фінансування, бюрократичні перепони та вплив війни. Для забезпечення ефективності гуманітарної політики необхідно

посилити міжнародну співпрацю, розширити фінансування та впровадити цифрові технології в культурну та освітню сфери.

Для подальшого розвитку гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції необхідно реалізувати такі заходи:

- збільшення державного фінансування гуманітарної сфери та створення нових механізмів публічно-приватного партнерства у сфері культури та освіти;
- посилення співпраці з європейськими інституціями через розширення участі у міжнародних програмах фінансування та культурного обміну;
- розвиток цифрових технологій у сфері гуманітарної політики, зокрема створення цифрових музеїв, онлайн-платформ для навчання та популяризації національної культури;
- гармонізація мовної політики відповідно до стандартів Ради Європи, що дозволить забезпечити баланс між підтримкою української мови та захистом прав національних меншин;
- сприяння міжрелігійному та міжетнічному діалогу шляхом впровадження програм культурного обміну та створення консультативних платформ для представників різних релігійних та етнічних груп.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність гуманітарної політики України в умовах євроінтеграції та сприятиме формуванню цілісного гуманітарного простору країни. Комплексний підхід, що передбачає фінансову підтримку, цифровізацію, міжнародне партнерство та нормативно-правову гармонізацію, стане запорукою успішної інтеграції до європейського гуманітарного простору. У результаті таких змін гуманітарна політика не лише сприятиме адаптації України до європейських стандартів, але й зміцнить внутрішню соціальну стабільність, розширить можливості для культурного розвитку та сприятиме консолідації українського суспільства.

Література

1. Белашова Н. Сучасні наукові визначення поняття та сутності державного управління гуманітарною сферою в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України: зб. наук. пр.* Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2014. № 4. С. 128-133.
2. Горбатюк С. Концептуалізація моделі гуманітарної політики в Україні на сучасному етапі реформ. *Ефективність державного управління.* 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 80-90.
3. Градівський В.М. Впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарної сфери в Україні: регіональний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2021. № 8. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/72.pdf (дата звернення: 15.12.2025).
4. Дзоз В. Гуманітарна політика України в контексті суспільної модернізації (соціально-філософський аналіз) : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Ін-т вищ. освіти АПН України. Київ, 2007. 380 с.
5. Зубченко С. Перспективи використання державно-приватного партнерства у реалізації українських гуманітарних проєктів: Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/perspektivi-vikoristannya-derzhavno-privatnogo-partnerstva-u> (дата звернення: 15.12.2025).
6. Карлова В. Місце та роль гуманітарного простору держави у формуванні національної самосвідомості. *Вісник Національної академії державного управління.* 2013. № 11. С. 40-47.
7. Купрійчук В., Градівський В. Розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в управлінні гуманітарним розвитком. *The 11th International scientific and practical conference "Science and education: problems, prospects and innovations"* (July 21-23, 2021). Kyoto, 2021. С. 222-230.

8. Лісабонський договір : Угода Європейського Союзу від 13.12.2007. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT> (дата звернення: 15.12.2025).

9. Омельчук В. Врегулювання церковно-державних взаємин як чинник формування єдності гуманітарного простору європейських держав. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2009. Вип. 43. С. 303-313.

10. Сергієнко Л.В. Гуманітарна політика України: ідентифікація складових, об'єктів, суб'єктів та пріоритетів. *Вісник ЖДТУ*. 2019. №2 (88). С. 162-173.

11. Степанко О. Удосконалення організаційного механізму державного управління гуманітарною сферою в Україні: наукові підходи та особливості. *Публічне управління: теорія та практика*. 2012. Вип. 4 (16). С. 193-197.

References

1. Bielashova N. Suchasni naukovі vyznachennia poniattia ta sutnosti derzhavnoho upravlinnia humanitarnoiu sferoiu v Ukraini. *Naukovі zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy: zb. nauk. pr.* Kyiv: In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2014. №4. S. 128-133 [in Ukrainian].

2. Horbatiuk S. Kontseptualizatsiia modeli humanitarnoi polityky v Ukraini na suchasnomu etapi reform. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. 2018. Vyp. 2 (55). Ch. 1. S. 80-90 [in Ukrainian].

3. Hradivskyi V.M. Vprovadzhennia mekhanizmiv publichnoho upravlinnia rozvytkom humanitarnoi sfery v Ukraini: rehionalnyi aspekt. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 2021. №8. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/72.pdf [in Ukrainian].

4. Dzož V. Humanitarna polityka Ukrainy v konteksti suspilnoi modernizatsii (sotsialno-filosofskyi analiz) : dys. ... d-ra filos. nauk : 09.00.03 / In-t vyshch. osvity APN Ukrainy. Kyiv, 2007. 380 s. [in Ukrainian].

5. Zubchenko S. Perspektyvy vykorystannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva u realizatsii ukrainskykh humanitarnykh proektiv: Analitychna zapyska. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/perspektivi-vikoristannya-derzhavno-privatnogo-partnerstva-u> [in Ukrainian].

6. Karlova V. Mistse ta rol humanitarnoho prostoru derzhavy u formuvanni natsionalnoi samosvidomosti. Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia. 2013. №11. S. 40-47 [in Ukrainian].

7. Kupriichuk V., Hradivskyi V. Rozmezhuvannia povnovazhen mizh orhanamy vykonavchoi vlady ta orhanamy mistsevoho samovriaduvannia v upravlinni humanitarnym rozvytkom. The 11th International scientific and practical conference "Science and education: problems, prospects and innovations" (July 21-23, 2021). Kyoto, 2021. S. 222-230 [in Ukrainian].

8. Lisabonskyi dohovor : Uhoda Yevropeiskoho Soiuzu vid 13.12.2007. Ofitsiyni visnyk Yevropeiskoho Soiuzu. 2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

9. Omelchuk V. Vrehuliuvannia tserkovno-derzhavnykh vzaiemyn yak chynnyk formuvannia yednosti humanitarnoho prostoru yevropeiskykh derzhav. Naukovi zapysky IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. 2009. Vyp. 43. S. 303-313 [in Ukrainian].

10. Serhiienko L.V. Humanitarna polityka Ukrainy: identyfikatsiia skladovykh, obiektiv, subiektiv ta priorytetiv. Visnyk ZhDTU. 2019. № 2 (88). S. 162-173 [in Ukrainian].

11. Stepanko O. Udoskonalennia orhanizatsiinoho mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia humanitarnoiu sferoiu v Ukraini: naukovi pidkhody ta

osoblyvosti. Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka. 2012. Vyp. 4 (16). S. 193-197 [in Ukrainian].